

Harry van Ekert en zijn mokumeum[®] fluit: zoeken naar een nieuw geluid

Mia Dreese

Harry van Ekert en Cilia van Uffelen werken al achttien jaar samen in H&C Dwarsfluiten, een bekende zaak in Nederland (Someren). Harry doet er onder andere de assemblage van (Powell) fluiten, Cilia de reparaties. Zij hebben elkaar leren kennen in Schoonhoven, waar ze beiden de opleiding tot goud- en zilversmid hebben gedaan. Net als bijvoorbeeld Albert Cooper speelt Harry geen fluit. Voor zijn feedback is hij afhankelijk van fluitisten die hem commentaar geven.

Harry is door een toeval bij de fluit terechtgekomen: hij moest voor zijn opleiding stage lopen en wilde daarvoor graag naar het buitenland. "Op de lijst die de school had stond ook de naam Trevor James.

Ik schreef een brief en kreeg als reactie de vraag wat mijn motivatie was om dwarsfluiten te maken. Dat was geheel nieuw voor me, maar om toch een kans te maken schreef ik dat het me leuk leek om met fluiten te werken! Ik ben naar Londen gegaan en vond het verschrikkelijk leuk, heel mijn ambacht kon ik erin kwijt. Het vormgeven van sieraden was niet mijn sterkste kant geweest, maar dat hoefde daar ook niet. Na er een tijd gewerkt te hebben wilde ik graag meer doen dan alleen koppen maken en reparaties doen, ik wilde hele fluiten maken. Ik heb toen een aantal grote fluitbouwers een brief gestuurd, als laatste aan Powell in Amerika. Ik dacht dat die mij als goudsmidje niet aan zouden nemen, maar ze waren heel blij om er ineens twee te hebben. Het bleek dat Cilia en ik, na meneer Powell zelf, de eerste goudsmiden waren die daar in dienst traden!"

Na twee jaar bij Powell gewerkt te hebben hadden ze er kunnen blijven, maar vooral omdat de arbeidsomstandigheden in Amerika heel anders waren, besloten ze

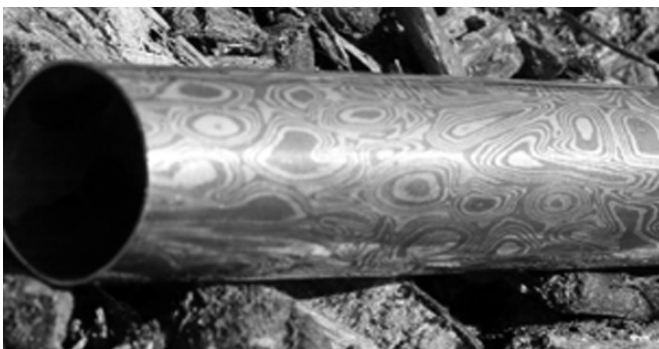

Kroon

naar Nederland terug te gaan. Omdat ze als een van de weinige medewerkers gespecialiseerd waren, hebben ze toen een overeenkomst gesloten om vanuit hun eigen bedrijf de handgemaakte Powell fluiten in elkaar te zetten en dan weer terug te sturen.

Nu is er een nieuwe fluit bij gekomen, Eloy Flutes genaamd, met Cilia aan het hoofd. Genoemd naar Sint Eloy, de beschermheilige van de goudsmiden. Er worden handgemaakte fluiten uit zilver, goud en mokumeum[®] gemaakt. Mokumeum[®] geeft fluiten een heel ander uiterlijk dan we gewend zijn. Mokume-gane is een Japanse versieringstechniek, waardoor het uiterlijk lijkt op hout met een nerfstructuur. De techniek is al tweeduizend jaar oud en werd behalve in sieraden ook gebruikt op samurai-zwaarden. En ook nu nog worden er bijvoorbeeld ringen en andere sieraden van gemaakt.

Harry werkt in dienst van Eloy Flutes; hij maakt de koppen en de buizen. Een team fluitbouwers zet onder leiding van Cilia het mechaniek op de buis en voorziet de fluit van polsters. "Het gaat om het fuseren van verschillende metalen aan elkaar, zodat het materiaal uiteindelijk heel flexibel maar keihard is en niet kan breken. Stel je meerdere platen van twee kleuren edelmetalen voor, rode en witte. Die gaan samen in de oven en worden verhit tot bijna het smeltpunt, zodat de atomen gaan uitwisselen. Daardoor wordt het één hechte plak. Je kunt er met een boor conische putjes in maken. In deze putjes zie je de verschillend gekleurde ringen metaal. Dit pakket edelmetaal wordt dan uitgewalst of uitgehamerd, zodat het materiaal naar alle

Mokumeum[®] op hout

kanten uitrekt. Dat geeft de gevlamde tekening in het uiterlijk. Ik werk met middelwandig metaal (0,4 mm), terwijl de 'plak' in het begin 1 of 1½ cm dik is. Er zit 25% rood- of witgoud en 75% zilver in, maar de totale prijs is hoger dan die van 100% goud, omdat er bij het verwerkingsproces zoveel afval ontstaat. Het is een heel duur procédé. Ik had gehoopt dat de prijs van mijn fluiten tussen zilver en goud in zou zitten."

"Ik ben langsgegaan bij Mike Allen, een Engelsman die fabuleus goede fluitmechanieken maakt. Hij heeft mij geleerd hoe ik uit plaat een buis kan maken. Dat wordt nu nagenoeg niet meer gedaan, terwijl het vroeger niet anders kon. Nu werkt men in de fluitbouw voornamelijk met naadloos getrokken buizen. Tussen buizen met en zonder naad is een klankverschil hoorbaar. Ik heb twee versies gemaakt: 25% 14-karaat roodgoud of 14-karaat palladium witgoud, en de rest zilver. Powell heeft met aurumite fluiten ook zoiets geprobeerd, maar daar werden de platen aan elkaar gesoldeerd, terwijl er bij mij geen bindmiddel tussen zit. Daardoor creëer je heel veel spanning en een andere dichtheid/hardheid in het materiaal, ik verwacht dat dat heel veel resonantie in de buis geeft. Dit materiaal stuurt de klank op een andere manier. Door de soorten plus hoeveelheden edelmetaal te variëren en bijvoorbeeld met de wanddikte 'te spelen', kun je de klank verder manipuleren. In deze buizen werk ik daar nog niet mee, maar mijn kopstukken maak ik wel dikwandig, dat is een mooie combinatie. Ik heb hoge verwachtingen van fluiten met buizen gemaakt van mokumeum[®] en heb er patent op aangevraagd."

Eloy kopstukken

"Ik ben voor een paar klanktechnische en mechanische facetten in deze nieuwe fluit teruggegaan naar een traditioneel ontwerp. Louis Lot en Bonneville hebben een gesoldeerde naad in de buis en een van een parabool afgeleide curve in het kopstuk, wat ik ook heb toegepast. Met de vorm van het lipblad en het mondgat heb ik lang geëxperimenteerd. De scale (positie van de toongaten) is van Cooper afgeleid. Het mechaniek is pinloos en lijkt op dat van Brögger (zijn patent liep vorig jaar af, dus Cilia kon dat meteen toepassen). We zijn uitgekomen op een resultaat dat in theorie zou moeten werken, en nu moeten we zien of het in de praktijk voldoet. De laatste twee jaar hebben diverse fluitisten de instrumenten bespeeld en hebben we kennis genomen van hun bevindingen. Tijdens de ontwikkeling van de fluit ging het ons natuurlijk in de eerste plaats om de klank. Je kunt dat niet helemaal berekenen, het is een kwestie van proefondervindelijk ontdekken. In de roodgouden mokumeum[®] fluit hoorde ik al wat ik ervan verwachtte (een zweem van een gouden klank boven de zilveren fluit), maar de palladium fluit neigt meer naar een platinaklank, wel mooi, maar dat is niet wat ik erin verwacht had. Wat ik doe is gericht zoeken. Door metalen te mengen heb je al een idee wat daaruit gaat komen. Niet iedereen is gecharmeerd van een gouden fluit, en die fluitisten wil ik een alternatief bieden. Het warme, heldere van zilver en het donkere, edele van goud."

*Meer informatie is te vinden op de site van Eloy flutes:
www.loyflutes.com*

Mokumeum[®] voet

~~~~~ eed rrrrr